

МЕДИЧНА ОСВІТА

УДК 378.016: 611:165:194

Волошин М.А., Вовченко М.Б., Щербаков М.С., Ант О.А.

Розвиток когнітивних здібностей студентів при вивченні анатомії людини

Кафедра анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії (зав. каф. – проф. М.А.Волошин)
Запорізького державного медичного університету

Резюме. Розвиток когнітивної сфери студентів у вищій школі пов'язана з підвищенням ефективності професійної підготовки студентів завдяки формалізації навчального процесу з використання комп'ютерної техніки.

Ключові слова: когнітивність, викладання анатомії людини.

Когнітивна психологія (від лат. *cognition* - знання, пізнання) — напрям в психології, який виник в США наприкінці 1950-х — початку 1960-х р.р. на противагу біхевіоризму (від лат. *behaviour* - поведінка, напрямок американської психології першої половини 20 ст.: вважав предметом психології не свідомість, а поведінку, розуміючи її як сукупність рухових і тих, що зводяться до них словесних і емоційних реакцій на впливи зовнішнього середовища).

Згідно з когнітивною теорією особистості Дж. Келлі кожна людина сприймає зовнішній світ інших людей і себе крізь призму створеної нею пізнавальної системи — “персональних конструкторів”. Важливу роль відіграє введене Л.Фестінгером поняття “когнітивний дисонанс” — розходження наявного у суб’єкта досвіду зі сприйняттям актуальної ситуації.

Цей напрямок психології виник у зв’язку з розвитком кібернетики, інформатики, математичного програмування ЕОМ і деякою мірою є негативною реакцією на недоліки всіх психологічних концепцій, що ігнорують свідомість і принижують роль мислення в детермінації поведінки людини. Тут головна увага була звернена на те, як людина сприймає, переробляє й зберігає різноманітну інформацію про світ і про себе, яким чином вона її використовує під час прийняття рішень і в повсякденному житті. Суттєвим стимулом для розвитку цієї галузі психології виявилася розробка мов програмування високого рівня для ЕОМ і технології програмування.

Основне спеціальне поняття когнітивної психології — “схема”. Вона представляє наявні в голові людини план збору й програму обробки інформації про об’єкти й події, що сприймаються органами відчуттів. В організмі є безліч зв’язаних одна з одною у динамічну систему схем. Вони по своїй структурі й способу функціонування мало залежать від джерел і характеру інформації. Сприйняття, пам’ять, мислення й інші пізнавальні процеси визначаються схемами приблизно так само, як пристрій організму генотипом. Когнітивні схеми складаються в індивідуальному досвіді людини, але частково є вродженими. Вони дозволяють певним чином сприймати, переробляти й зберігати інформацію про минуле, дійсне і ймовірне майбутнє.

Перед викладачем виникає відповідальне психолого-педагогічне завдання формування студента як суб’єкта навчальної діяльності, що припускає, насамперед, необхідність навчити його вмінню планувати, організувати свою діяльність. Подібна постановка питання вимагає визначити навчальні дії, необхідні для успішного навчання, програму їхнього виконання на конкретному навчальному матеріалі й чітку організацію вправ для їхнього формування. При цьому зразок виконання цих дій повинен демонструвати сам викладач з огляду на труднощі адаптаційного періоду навчання студентів на I курсі. Його вплив на характер освоєння нових ціннісних орієнтацій студента, його мотивації таких індивідуальних властивостей, як тривожність, емоційність, неопіненість.

З перших занять вивчення анатомії людини студенти повинні знати не тільки будову, функцію і визначення анатомічного положення того чи іншого органу, а також уміти володіти латинською термінологією. Це задача не дуже складна для студентів, але кожен студент має індивідуальні властивості розумових здібностей і повинен визначити для себе “схему” систематизації для більш кращого сприйняття інформації. Тому на кафедрі анатомії людини розроблено ряд заходів щодо покращення навчального процесу для студентів.

По перше, для студентів розроблено методичні розробки до кожної теми, де чітко вказані матеріали, методи дослідження та конкретні цілі для вивчення кожної теми, це сприяє визначенню студента його індивідуального підходу для вивчення конкретного матеріалу, чи це буде схема, чи малюнок, чи конспект.

По друге, обов’язковим для вивчення анатомічної термінології є написання словника, де студент вказує, як латинські, так і українські терміни, цим самим у процес навчання на даному етапі включається зорова та сенсорна пам’ять.

Для вивчення анатомічних препаратів без викладача для студентів дуже важко, тому викладач може виступати у ролі, як фасилітатора, так і презентатора, тренера і наставника. Роль фасилітатора - допомогти учням досягнути очікуваних результатів навчання. Тому викладач-фасилітатор скоріше ставить запитання, сприяє, щоб звучали різні думки, точки зору у групі. На відміну від презентатора, який є певним чином експертом в інформації, що презентується, фасилітатор пропонує процес, який допомагає учасникам засвоїти знання.

Як тренер, допомагає іншим в оволодінні новими навичками, знаннями, ставленнями. А як наставник - допомагає учням переносити здобуті знання у практику. Заохочує рефлексивну практику.

На даний період все більш використовується кооперативне навчання, яке допомагає викладачам працювати у групі з великою кількістю студентів, удосконалює академічні досягнення та соціальний розвиток. Важливість кооперативного навчання надає можливість установалення рівноправних партнерських стосунків між викладачем та студентом, надає організації у процесі навчання продуктивної співпраці тих, хто навчається, а також надає можливості практичної реалізації суб’єкт-суб’єктного й особистісного зорієнтованого підходів до організації педагогічного процесу.

Використання комп’ютерних технологій в навчальному процесі дає змогу студенту оволодіти цілісними структурами того чи іншого органу і не тільки, а також оволодіти всіма видами когнітивності.

Особиста відповідальність виявляється шляхом оцінювання кожного іншими членами групи. Це переслідує дві цілі. По-перше, якщо члени групи повинні допомагати один одному, то їм слід знати, хто потребує допомоги та якої. По-друге, кожний повинен знати, що група кооперативного навчання не є місцем, де інші виконують усю роботу, де можна «сховатись». Особистісна взаємодія (обличчям до обличчя). Члени групи перебувають у тісній близькості один до одного, діалог здійснюється так, що сприяє успіху. При цьому студенти пояснюють, сперечаються, співпрацюють і пов’язують матеріал, вивчений сьогодні, з тим, який вони засвоїли раніше.

Розвиток когнітивної сфери студентів у вищій школі —

це не лише практично важлива проблема, пов'язана з підвищення ефективності професійної підготовки студентів. Перш за все, це проблема розуміння природи здатності людини до навчання. І цей її широкий науковий теоретичний зміст робить проблему актуальною в умовах сучасної культури. Вона актуальна для розв'язання запитань про те, як протистояти наростаючому відчуженню людини від лавини знань, що постійно ускладнюються, як попередити відставання темпів індивідуальної соціалізації і навчання на фоні прискорення росту наукових і технічних знань. Безпосередньо для психології ця проблема допомагає розв'язати одну з центральних теоретичних проблем — взаємозв'язку навчання і розвитку людини.

Література

1. Асмолов А.Г. Психология личности: Учебник. — М.: Изд-во МГУ, 1990.— 367 с.
2. Сепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. — К.: НПУ, 2000. — 210с.
3. Солнцева Г.Н. Психологический анализ принятия решений. — Москва, 1985.
4. Формирование учебной деятельности студентов / Под ред. В.Я.Людис.— М.: Изд-во Моск. ун-та, 1989. — 240 с.

5. Холодная М.А. Когнитивные стили как проявление своеобразия индивидуального интеллекта. —Киев, 1990.

6. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учеб. пособие / 2-е изд. — СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2000. — 349 с

Волошин Н.А., Вовченко М.Б., Щербakov М.С., Ант О.А.

Развитие когнитивных способностей студентов при изучении анатомии человека

Резюме. Развитие когнитивной сферы студентов в высшей школе связано с повышением эффективности профессиональной подготовки студентов благодаря формализации учебного процесса с использованием компьютерной техники.

Ключевые слова: когнитивность, преподавание анатомии человека.

M.A. Voloshyn, M.B. Vovchenko, M.S. Shcherbakov, O.A. Ant

Development of Students' Cognitive Abilities in Human Anatomy Studying

Summary. Cognitive development of students in the higher school is associated with the increase of students' professional training effectiveness due to the formalization of the educational process with use of computer engineering.

Key words: Cognition. Human anatomy teaching.

Надійшла 01.03.2013 року.